

G HMP

Kamenné poklady pražských zahrad

Stone
Treasures
from Prague
Gardens

Kamenné poklady pražských zahrad

Budování zahrad kolem sídel panovníků je doloženo napříč všemi známými kulturami. Oázy zeleně s vodními prameny, vzácnými stromy a rostlinami poskytovaly vyhledávaný stín i místo pro potěšení všech smyslů. Středověká Evropa se však od přepychu palácových teras odvrátila, a v duchu křesťanské skromnosti a pokory uzavřela městskou přírodu do užitkových nebo klášterních zahrad s rajskými dvory na okrajích hradeb. S nástupem renesance se změnil přístup k pohodlí a přepychu, opevněné hrady byly nahrazeny vzdušnými paláci, a zahrady se tak opět staly součástí životního stylu i reprezentace vyšších vrstev. Kromě přísně geometrického uspořádání zelených ploch i záhonů se v zahradách a parcích objevily drobné stavby altánů a podloubí, vodní nádrže, fontány a umělecká díla, která často navazovala na příklady známých dochovaných památek starověkého Řecka a Říma. Nadcházející baroko vneslo v 17. a 18. století do zahrad a parků smysl pro osovou kompozici, návaznost na okolní krajinu, průhledy a ucelenou koncepci s tematickým zaměřením a ikonografickým propojením všech zahradních, architektonických i uměleckých detailů.

Praha, královské a císařské město, nezůstávala za evropskými trendy v zahradní architektuře nijak pozadu. Při zakládání zahrad a parků u nově budovaných či renovovaných paláců se jejich majitelé obraceli na známé a osvědčené architekty a umělce, kteří svým uměním napomáhali zviditelnit postavení a prestiž urozených objednavatelů. Do dnešních dnů se v původním stavu zachovala řada historických pražských zahrad, jejich umělecká výzdoba i drobná architektura. Jiné bohužel nenávratně zmizely při rozšiřování městské zástavby, nebo jsou neudržované a zdevastované, protože jim chybí potřebná péče.

*Figurální sousoší z centrální kašny, před 1705, Johann Georg Heermann, Paul Heermann – dílna
Figural sculpture from the central fountain, before 1705, Johann Georg Heermann, Paul
Heermann – workshop*

Sochařská umělecká díla v podobě váz, byst, soch, kamenných laviček nebo fontán, desítky nebo dokonce stovky let vystavená rozmarům počasí, nemohou zubu času odolávat věčně. Originální výzdoba se ze zahrad postupně vytrácí, buď byla nenávratně zničena, nebo musí být nahrazována kopiemi. Sochy i architektonické prvky, které byly zachráněny, jsou ukryté v depozitářích pražských muzeí a galerií. Zde se významně zpomalí jejich degradace, a původní díla z rukou významných umělců tak zůstanou zachována pro budoucí generace. Cenné památky a doklady vysoké úrovně pražského sochařství ale zmizí z očí veřejnosti a mnohdy o jejich uložení nemají tušení ani odborní badatelé či historici umění. Praze citelně chybí prostory pro nové moderní lapidárium, kde by bylo možné soustředit památky pražského sochařství od 11. do 20. století, nyní porůznu uložené v depozitářích městských muzeí a galerií.

Galerie hlavního města Prahy je správcem konvolutu veřejných plastik metropole a areálu zámku Troja, ve svém depozitáři má uloženu řadu originálních prvků z pražských zahrad, jež nelze jinak zpřístupnit veřejnosti. Deponované památky jsou v depozitářích uloženy v nálezovém stavu a obvykle se nerestaurují pro výstavní účely.

Soubor exponátů barokní výzdoby zahrady Trojského zámku, Vrtbovské zahrady, krajinného parku Cibulka a letohrádku Portheimka nepředstavuje ucelenou a záměrně budovanou sbírku, ani se nesnaží o reprezentativní průřez historií zahradní architektury nebo vyčerpávající přehled uměleckých dekorací a soch, včetně ikonografických námětů a témat palácových zahrad nebo parků. Nabízí setkání s originálním dílem, na kterém můžeme obdivovat autentický otisk uměleckého rukopisu sochaře nebo modeléra. Zblízka si můžeme prohlédnout detaily, jež v exteriéru zahrad není možné zaznamenat, a uvědomit si souvislost konkrétního díla s myšlenkou, tématem či scénářem zahrady, který byl pro současníka jasně čitelný, ale dnešnímu člověku bez výkladu uniká.

Stone Treasures from Prague Gardens

Gardens were built around the seats of monarchs in all known cultures, as far as the records go. Green areas with water sources, rare trees and plants provided much-welcome shade and pleasure for all senses. Yet the medieval Europe rejected the luxury of palace terraces, and, in accordance with Christian modesty and humility, confined the urban natural landscape to utilitarian or monastic gardens, with paradise courts at the edges of the ramparts. With the arrival of renaissance, the approach to comfort and luxury changed, the fortified castles were replaced by airy palaces, and the gardens once again became

part of the lifestyle of the nobility. In addition to the strict geometrical arrangement of green areas and flowerbeds, new small buildings started appearing in gardens and parks: gazebos and archways, small ponds, fountains and sculptures, often following up to the preserved heritage of ancient Greece and Rome. Then the Baroque era took over in the 17th and 18th century, introducing axial symmetry to the gardens, together with the references to the surrounding landscape, particular views, and also comprehensive themed concepts with clear iconography, interconnecting all garden, architectural and artistic details.

Prague, as a royal and imperial city, was quick to adopt European trends in garden architecture of that time. When founding gardens and parks around the newly built or reconstructed palaces, their owners hired well-known and renowned architects and artists who then used their art to improve the position and prestige of the noble sponsors.

Many historical gardens in Prague have been preserved in the original state to this day, including their decorations and minor architectural works. Other gardens unfortunately disappeared for good during the city development, or are unkempt and wasted, lacking the necessary care.

The sculptural works such as vases, busts, statues, stone benches or fountains, exposed to weather for decades or even centuries, can't resist the ravages of time forever. The original decorations gradually disappear from the gardens; either they were irrecoverably destroyed, or they must be replaced by copies. The sculptures and architectural works that have been rescued are stored in the depositories of Prague museums and galleries. Here, their deterioration slows down significantly, so the original works of important artists will be preserved for future generations. However, these worthy proofs of the high level of Prague sculptural work will be inaccessible to public; in many instances, even researchers and art historians are unaware of their current location.

Prague painfully lacks the areas for a new modern lapidarium, enabling to store the sculptural heritage created between the 11th and 20th century, currently scattered in the depositories of various city museums and galleries.

The Prague City Gallery manages the collection of the public sculptures of the capital, including the Troja Château. The gallery's depository is used to store many original items from the Prague gardens, inaccessible to public. The deposited items are stored "as is"; usually, they are not restored for exhibition purposes.

The collection of exhibits of Baroque decorations of the Troya Château Garden, Vrtbovská Garden, Cibulka Park and Portheimka Château isn't comprehensive and purposefully built; nor is it a representative walk through the garden architecture history, or a full overview of decorations and sculptures, including iconographical themes of palace gardens and parks. Instead, the exhibition enables the visitors to see the original works, to admire the authentic imprint of the artistic style of a sculptor or modeler. We may see details that are hardly visible outside in the garden, and realize the connection between the specific artworks and the ideas, themes or scenarios of the garden, the connections that used to be clear but now they are hard to grasp without explication.

Cibulka – park nostalgie

Dnešní zpusťlá usedlost Cibulka s rozsáhlou zahradou v podobě krajinného anglického parku stojí na místě, kde se ve 14. století nacházel dvorec písaře dvorní kuchyně Karla IV. Jindřicha Náze. Později v 16. století se zde rozkládalo rozsáhlé hospodářství s vinicí, ovocnou zahradou a poli. Jeho majitelem byl staroměstský měšťan Blažej Cibulka z Veleslavína, po němž nese dodnes usedlost s parkem své jméno.

V roce 1817 zakoupil stavení s pozemky pasovský biskup

Leopold Leonhart Raymund Thun-Hohenstein za více než sto zlatých a do roku 1826 jej přebudoval na pohodlný klasicistní zámek s romantickým přírodním parkem v anglickém krajinářském stylu, který byl přístupný veřejnosti. Biskup Thun-Hohenstein velmi trpěl nuceným odchodem z milovaného Pasova. V roce 1803 bylo pasovské biskupství v důsledku napoleonských válek sekularizováno, připojeno k Bavorsku a biskup byl ze své funkce odvolán. Hrabě Thun se až po 15 letech vzdal naděje, že se bude moci vrátit zpět, a tak z nostalgie nechal na Cibulce vytvořit idylickou krajinu, jež mu měla připomínat biskupskou zahradu v Pasově. Do svažitého terénu dal vysázet nejrůznější druhy stromů, takže vzniklo zajímavé arboretum, které obohatil o množství drobných staveb a sochařských děl. Je pravděpodobné, že za návrhy zahrady i výběrem vhodných umělců, i námětu a kompozice soch stál tehdejší ředitel pražské Akademie výtvarných umění Josef Bergler, jehož dříve hrabě v Pasově zaměstnával a do Prahy jej na místo ředitele akademie přímo doporučil.

*Čínanka s košíčkem, kolem 1820, Václav Práchnér?, z dokumentace po roce 1968,
A Chinese woman with a broom; 1820s, Václav Práchnér?, from the documents after 1968*

Anglický park s částí soukromé biskupovy zahrady nabízel návštěvníkům romantická zákoutí, jezírka a grottu, zvanou Dantovo peklo, novogotickou poustevnu s pohyblivými loutkami mnichů, či překvapivými a humornými momenty v podobě umělých zvířat. Záliba v dobovém exotismu se projevila ve stavbě oktogonálního Čínského pavilonu s otáčecí plechovou figurou Mandarína s rozevřeným slunečníkem a půlkruhové vyhlídkové terasy s plastikami čtyř Číňanů. Antické reminiscence zastupuje socha Diany se psy, Jupiter, a figura označovaná jako Chronos, Škrtič nebo Láokoón. Všechny tři sochy s mytologickým námětem byly patrně zakoupeny a převezeny z jiné zahrady, neznáme jejich tvůrce, původní umístění ani dobu vzniku. Podle formy a zpracování je lze datovat do období poslední čtvrtiny 18. století. Naopak přímo pro Cibulku byla objednána stéla biskupa Thun-Hohensteina od Václava Práchnera, toskánský mramorový sloup na paměť návštěvy císaře Františka I., socha Jana Nepomuckého od Václava Nedomy a celá řada dnes nenávratně ztracených mechanických figur a loutek, jež Nedoma pro biskupa sestrojoval.

Stéla biskupa Leopolda Thun-Hohensteina, 1823, Václav Práchner
Stele of Bishop Leopold Thun-Hohenstein, 1823, Václav Práchner

Cibulka

The Nostalgic Park

The current desolate estate of Cibulka, with a large garden styled as the English park, is located in the area where Henry Náz, the scribe of the royal kitchen of Charles IV, had his farmstead in the 14th century. Later in the 16th century, a large homestead was built here with a vineyard, a fruit garden and fields. Its owner was the Old-Town burgher Blažej Cibulka of Veleslavín, and the estate with the park has kept his name so far.

In 1817, the farmstead and the surrounding land was bought by the Passau bishop Leopold Leonhart Raymund Thun-Hohenstein for more than a hundred guldens, and until 1826, he rebuilt it to a comfortable classicist château with a romantic natural park in English style, accessible for the public. Bishop Thun-Hohenstein deeply grieved the forced exile from his beloved Passau. In 1803, due to Napoleonic wars, the Passau episcopate had been secularized and annexed by Bavaria, and the bishop had been dismissed. It took him 15 years to give up his hopes for return, and out of pure nostalgia, he built an idyllic landscape at Cibulka that should remind him of the episcopate garden in Passau. He planted various kinds of trees in the sloping ground and thus created an interesting arboretum, decorated by numerous small buildings and sculptures. The project design of the garden and the selection of the artists were probably made by Josef Bergler, then director of the Prague Art Academy; Bishop Thun-Hohenstein had employed him in Passau already, and it was the bishop's recommendation that helped Bergler to his position in the academy.

The English park, also including a part of the bishop's private garden, offered the visitors numerous romantic corners, small ponds, and "Dante's Inferno" – a neo-gothic hermitage with moving puppets of monks, and also surprisingly funny elements in the form of artificial animals. The period popularity of exotic motifs resulted in the building of the octagonal Chinese Pavilion with a rotating metallic figure of the Mandarin holding an open parasol, and the

semicircular terrace with sculptures of four Chinamen. The ancient motifs include the sculpture of Diana with her dogs, Jupiter, and a statue that's described as Chronos, Strangler, or Laocoön. All three sculptures with mythological themes were probably bought and brought from another garden; their author, original location, or the dates of origin remain unknown. Given their form and sculptural style, they can be dated to the last quarter of the 18th century. On the other hand, the stele of bishop Thun-Hohenstein by Václav Práchnér was commissioned directly for Cibulka, and so was the Tuscany-style marble column commemorating the visit of Emperor Francis I, sculpture of John Nepomucene by Václav Nedoma, and numerous mechanical figures and puppets had made for the bishop, now lost for good.

Číňan s opicí, kolem 1820, Václav Práchnér?, z dokumentace po roce 1968
A Chinese man with a monkey, 1820s, Václav Práchnér?, from the documents after 1968

Letní zámecká vila Portheimka

V místech, kde se od 14. století na předměstí Prahy rozkládal nejstarší kartuziánský klášter v Čechách jménem Zahrada Panny Marie, zakoupil v těsném sousedství zahrad svého přítele, hraběte Jana Václava Michny z Vacínova, rozsáhlé pozemky architekt a stavitel Kilián Ignác Dientzenhofer. Zamýšlel zde postavit letní sídlo pro svou rodinu. Stavbu letohrádku začal podle vlastního návrhu budovat roku 1725, dokončena byla roku 1728. Na vnější i vnitřní výzdobě se podíleli další významní barokní umělci, freskař Václav Vavřinec Reiner a sochař Antonín Braun.

Bohatě členěné čelní průčelí pozdně barokní vily se obrací směrem k Vltavě, kde se rozprostírala zahrada ve stylu francouzského parku. Zadní fasáda, obrácená k cestě na Zbraslav, dnes na hlavní tepnu mezi Andělem a Malou Stranou, nebyla nijak nápadná. Obě boční křídla musela v poslední čtvrtině 19. století ustoupit rozvoji předměstí, nejprve stavbě kostela sv. Václava, posléze výstavbě činžovních domů. Za své dnešní pojmenování vděčí Portheimka bratrům Porgesovým, kteří měli již od roku 1815 v místech bývalé Buquoyské zahrady svou kartounku. Císařem Ferdinandem V. byli Porgesové povýšeni za své zásluhy o průmysl do šlechtického stavu, a s ohledem na své portugalské předky z Porta začali užívat přídomek von Portheim.

Zahradní park byl v 18. století tvořen sítí cestiček se sochami, bazénky s vodotrysky, udržovanými alejemi a siluetami ozdobně stříhaných keřů. Ze zahradní architektury a sochařské výzdoby se bohužel téměř nic

Balkon vily s bystami Dne a Noci, z dokumentace kolem 1930
Balcony of villa with busts Day and Night, from the documents around 1930

nedochovalo. Z archivních pramenů se k původnímu záměru architekta Dientzenhofera nenalezly žádné písemné ani kresebné náčrty. Podobu zahrad zachycují až mapy z období vlastnictví záměčku hrabětem Františkem Leopoldem Buquoyem de Longueval. Hrabě koupil nejen celou vilu se zahradou, kterou prodala Dientzenhoferova vdova a dědicové kvůli neshodám o dědictví již v roce 1753, ale skoupil i sousední pozemky a rozšířil zahradu o oranžérii, fíkovnu, skleníky s tropickými rostlinami a voliér. Hrubý

náčrt zahrady na plánu Prahy od Josefa Daniela Hubera z roku 1769 ukazuje rozsáhlou, symetricky komponovanou zahradu s rokokovými ornamenty vysázených květinových záhonů, hvězdovitě rozvrženými cestami a alejemi stromů vedoucími k řece. Brány a balustrády byly opatřeny rokokovými plastikami putti s vázami. Částečně si můžeme podobu zahradní architektury a její ikonografický námět představit z dochovaných historických fotografií kamenné lavičky s dvojicemi amorků, voliéry pro exotické ptactvo a umělé krápníkové jeskyně. Posledními dochovanými sochařskými památkami barokní zahrady tak zůstávají pouze kamenná kašna s reliéfem Tritona s mořským spřežením a bysty alegorií Dne a Noci z čelního průčelí letohrádku.

Summer Villa Portheimka

Killian Ignatius Dientzenhofer, architect and master builder, bought vast piece of land next to the gardens of his friend, Count John Wenceslas Michna of Vacinov, in the area where Virgin Mary's Garden, the oldest Carthusian monastery in Bohemia, had stood since the 14th century. Here, Dientzenhofer planned to build the summer residence for his family. Based on his own project design, he started building the château in 1725, and finished it in 1728. The outdoor and indoor decorations were also provided by other important Baroque artist – fresco maker Wenceslas Lawrence Reiner and sculptor Anton Braun.

The structured front façade of the late Baroque villa faces the Vltava River; in front of the building, there was a garden styled as an English park. The rear façade, facing the road to Zbraslav (today the main street connecting Anděl and the Lesser Town) was rather unobtrusive. In the last quarter of the 19th century, both side wings had to give way to the development of the city outskirts – first to the St. Wenceslas's church, then to apartment houses. The current name Portheimka comes from the Porges brothers, who ran their printing factory in the former Buquoy Garden since 1815. They were promoted to the peerage for their contribution to the industry development by Emperor Ferdinand V, and in commemoration of their Portugal ancestors from Porto, they started using the title “von Portheim”.

In the 18th century, the garden park consisted of a network of pathways with sculptures, small ponds with fountains, well-maintained alleys, and silhouettes of ornamentally cut bushes. Unfortunately, almost nothing has preserved of this garden architecture and sculptural works. The archives haven't revealed any sketches or written sources regarding the original project of architect Dientzenhofer. The layout of the maps can be first seen on the maps from the time when the château was owned by Earl Francis Leopold Buquoy de Longueval. The earl bought not only the villa with the garden, sold by Dientzenhofer's widow and heirs

due to inheritance disputes, but also the neighboring land, and added orangery, fig trees, greenhouses with tropic plants, and an aviary to the garden. The rough sketch of the garden on Joseph Daniel Huber's map of Prague (1769) displays a vast, symmetrical garden with Rococo-style ornaments of flowerbeds, star-shaped network of pathways, and alleys leading to the river. Gates and balustrades were decorated with putti Rococo sculptures with vases. We can imagine the garden architecture and its iconography due to the preserved historical photographs of a stone bench with a couple of cupid figures, an aviary for exotic birds, and an artificial stalactite and stalagmite cave. The last preserved sculptural works of the Baroque garden include the stone fountain with the embossment of Triton and his sea horses, and the allegoric busts of Day and Night from the front façade of the château.

Alegorie noci, kolem roku 1728, Antonín Braun
Allegory of the Night, around 1728, Anton Braun

Zahrada zámku Troja – v záři šternberské hvězdy

Na konci 17. století stál pod vinicemi Zadního Ovence skoro dokončený letní zámek Václava Vojtěcha ze Šternberka, právě začaly práce na oválném schodišti. Zámecký areál se rozrostl o hospodářské budovy, konírny, oranžerie a samozřejmě i o zahradu rozdělenou podél hlavní osy na tři hlavní části – horní terasu s květinovými záhony, spodní parter se stromořadím a ornamentálně tvarovanými keři, a špalírovou zahradu se štěpníci. Ostře vybíhající cíp kosočtverečné východní zahrady má tvar špice šternberské hvězdy. Ze středu kosočtverce se

také hvězdicovitě rozbíhá osm cest. Hlavní cesty ústí u ohradní zdi, na které jsou iluzivní prospekty s reliéfní štukovou výzdobou na motivy z antické mytologie. Východní zobrazuje Herkulovy činy, jižní prospekt, známý pod názvem Divadlo, výjev Corony s Apolonem. Severní prospekt se zachoval pouze v torzu s erby hraběte Šternberka i jeho choti Kláry Bernardiny z Malzanu. Po ní byla také pojmenována kaple sv. Kláry na viničním vrchu nad zámkem, již nechal hrabě na počest své ženy postavit.

Ve středu dolního parteru zámecké zahrady, přímo v ose hlavního vstupu s oválným schodištěm, byla na samém počátku 18. století zbudovaná velkoryse tvarovaná kašna s bohatou sochařskou výzdobou. Z dochovaných fragmentů nemůžeme zcela přesně rekonstruovat její podobu,

Vnitřní plášť schodiště se sochami, z dokumentace po roce 1970

The internal cladding of the staircase with the sculptures, from the documents after 1970

ale její vzory můžeme s jistotou hledat v soudobých barokních fontánách v Římě. Půdorys původní fontány byl nalezen při průzkumech v roce 1978. Ve středu kašny stříkal z mohutného skaliska silný vodotrysk, který doplňovaly tryskající prameny z chrličů bočních plastik. Centrální výjev se nedochoval celý, předpokládáme, že hlavní figurou byl sám Neptun se svou manželkou Amfitrité. Kolem nich plula na lasturách družina Tritónů a Nereidek na mořských nestvůrách a delfínech.

Ohradní zeď kolem zahrady dodnes zdobí soubor terakotových váz, na atikách oranžerie a domku zahradníka jsou bysty antických imperátorů. Čtveřice alegorií ročních období byla původně rozmístěna na terasové zdi nad sklepem zámku. Vázy jsou zdobeny girlandami, maskarony, atributy erbů majitelů zámku, figurálními a zoomorfními prvky. Tak početný soubor terakotových váz a figurálních byst je v Evropě ojedinělý. Bohužel dnes je již většina váz z pálené hlíny nahrazena replikami a originální části jsou mnohokrát restaurovány a doplňovány.

Ikonografický program zahrady volně navazoval na ideu výmalby hlavního sálu zámku s apoteózou habsburského rodu a boje o nadvládu nad světem, obsaženou ve scénách oválného schodiště. Obraz ideálního panovníka je podpořen galerií jeho antických předchůdců, vládce moří Neptun ovládá vodní říši, podobně jako habsburský rod svá pozemská území.

*Nález fragmentů kašny za domkem zahradníka v roce 1971
Fragments of the fountain behind the gardener's hut, 1971*

The Garden of the Troja Château – in the Light of the Sternberg Star

In the late 17th century, the summer château of Wenceslas Adalbert of Sternberg already stood under the vineyards of Zadní Ovenec; the works on the oval staircase had just started. Farm buildings, horse stalls and orangeries were added to the château area, and so was, of course, the garden, divided along the main axis to three parts: the upper terrace with flowerbeds, the lower part with the alley and ornamentally shaped bushes, and the espalier garden with the orchard. The sharp tip of the diamond-shaped eastern garden resembles the point of the Sternberg star. From the center of the diamond, eight pathways go outwards in the star shape. The main pathways lead to the wall with illusive prospects and embossed stucco decoration with ancient mythological themes. The eastern part displays the deeds of Heracles; the southern, known also as the Theater, depicts a scene with Corona and Apollo. Only a fragment of the northern part has been preserved, with the arms of Earl Sternberg and his wife, Clara Bernardina of Malzano. She also gave name to the chapel on the vineyard hill above the château, build by the earl in honor of his wife.

In the center of the lower part, right across the main entrance with the oval staircase, a generously shaped fountain with rich sculptural decorations was built in the very start of the 18th century. The preserved fragments don't allow accurate reconstruction of its actual design, but we can say for sure that it was inspired by the Baroque fountains built around the same time in Rome. The floor plan of the original fountain was found during the survey in 1978. In the middle, a strong water spout streamed from the mighty rock, with additional spouts from other sculptures. The central sculpture hasn't preserved in its entirety; we may only assume that the main figure was Neptune with his wife, Amphitrite. Their host of Tritons cruised around them on shells, accompanied by Nereids on sea monsters and dolphins.

The wall around the garden is still decorated by terracotta vases, and there are busts of ancient emperors on the attics of the

orangery and the gardener's house. The allegories of the two seasons were originally built on the terrace wall above the château cellar. The vases are decorated by garlands, gargoyles, attributes of the arms of the château owners, and figural or zoomorphic elements. Such a large collection of the terracotta vases and figural bust is unique in the European scale. Unfortunately, most vases, originally made of cotta, have been already replaced by replicas, and the original parts are restored several times over.

The iconographical program of the garden loosely followed the idea of painting the château great hall with the apotheosis of the Habsburg house, and the fight to rule the world, depicted in the scenes at the oval staircase. Therefore, the gallery of the ancient ancestors supports the idea of the perfect monarch; Neptune rules the water kingdom, just like the Habsburg house rules their empire on earth.

Alegorie ročního období – Léto, začátek 18. století
Allegory of the four seasons – Summer, Early 18th century

Váza s ženskými figurami, začátek 18. století
Vase with female figures, Early 18th century

Váza s maskarony a hvězdami, začátek 18. století
Vase with gargoyles and stars, Early 18th century

Vrtbovská zahrada – alegorie úspěchu

Zahrada Jana Josefa hraběte z Vrtby je skrytá za úzkým průčelím městského paláce na Malé Straně, nedaleko Malostranského náměstí. Hrabě se při přestavbě rodového sídla v roce 1712 rozhodl vybudovat z bývalé vinice jednu z nejhonosnějších pražských zahrad. V tomto roce dosáhl významného úspěchu, právě byl jmenován Nejvyšším purkrabím Království českého. Svůj politický vzestup vtělil do programu zahrady, jež je komponovaná jako divadelní hra o několika dějstvích.

Dokončení stavby paláce se datuje k roku 1720 a na výzdobě zahrady se horečně pracovalo do roku 1723, kdy Praha na celé léto uvítala císaře Karla VI. Habsburského a jeho dvůr. Na podzim se chystala korunovace císaře českým králem, dvorské zábavy a slavnosti tedy nebraly konce. Také nejvyšší purkrabí Jan Josef z Vrtby se na návštěvu císaře připravoval a chtěl se předvést novým palácem se skvostnou zahradou. K tomu povolal tehdejší nejznámější a nejdražší architekty a umělce. Podle geniálního návrhu Františka Maxmiliána Kaňky, který originálně využil svažitého viničního terénu, ji stavěl Kryštof Dientzenhofer. Malířskou výzdobu hrabě svěřil Václavu Vavřinci Reinerovi a sochy objednal u Matyáše Bernarda Brauna.

Do zahrady se vstupovalo úzkým dvorem mezi křídly paláce branou s Atlantem a alegoriemi Hojnosti a Bohatství. Dnešní divák hned neodhalí, že zde začíná oslava císařství, kterou nejvyšší úředník českého království skládá svůj hold císaři. Podoba Atlanta je totiž odvozena od slavné antické sochy, římského Atlanta Farnese. Karel VI., velký milovník umění, se prezentoval skrze umělecká díla jako nástupce římských císařů. Atlas je proto nejen narážkou na Věčné město, ale hlavně na tíhu vlády, již nese panovník na svých bedrech, ale díky níž jeho země vzkvétají a bohatnou.

Za branou se rozkládá zahrada bájných Hesperidek, strážkyň zlatých jabloní, plná sochařských děl, iluzivních maleb a vedut, výpravných reliéfů a medalionů, kašen a antických ruin. Hlavními postavami jsou Minerva a Venuše, zosobňující Rozum a Smyslnost. Ve vyobrazených scénách setkávání olympských milenců a manželů, stejně tak ve výběru protějškových dvojic soch a sousoší, se stále dokola ozývají hlavní dva ideové proudy programu Vrtbovské zahrady. Prvním je idea oslavy správce vnitrozemského království, hraběte

z Vrtby, a vládce nad celou zemí i přímořskými státy, císaře Karla VI. Druhá idea zdůrazňuje vítězství Rozumu nad Smyslností, které je předpokladem dobré vlády, a dosažení věčné slávy a cti. Hrabě Jan Josef z Vrtby pečlivě komponoval všechna umělecká díla i samotné rozvržení jednotlivých zahradních teras tak, aby tehdejší návštěvník Vrtbovské zahrady mohl sledovat jednotlivé výjevy jako divadelní představení beze slov. K tomu jako významové kulisy skvěle posloužily průhledy na Pražský hrad i kostel Sv. Mikuláše na Malostranském náměstí. Protiklad nebeské a pozemské vlády i lásky je do okolního prostředí zasazen dokonale.

Výhled z horní terasy Vrtbovské zahrady, kolem roku 1980
The view from the upper terrace of the Vrtbovská Garden, around 1980

Vrtbovská Garden – The Allegory of Success

The garden of John Joseph, Earl of Vrtba, is concealed behind the narrow façade of a city palace in the Lesser Town, near the Lesser Town (Malostranské) Square. During the renovation of his ancestral residence in 1712, the earl decided to turn a former vineyard into one of the most exquisite gardens in Prague. It was the year of his big success – he had just been appointed the Supreme Burgrave of the Kingdom of Bohemia. His political success reflects in the design of the garden, composed as a theatrical play with several acts.

The palace was finished in 1720, and the garden was decorated with considerable effort until 1723, when Emperor Charles VI and his court visited Prague and stayed throughout summer. That autumn he was to be crowned the King of Bohemia, and endless celebrations and events preceded the coronation. Also the Supreme Burgrave, John Joseph Earl of Vrtba, was getting ready for the emperor's visit, and he wanted to impress him with his new palace and the exquisite garden. Hence, he employed the most famous and most expensive architects and artists of that time. The garden was built by Christopher Dientzenhofer, using the brilliant project design by Francis Maxmillian Kaňka, making great use of the sloping vineyard. Wenceslas Lawrence Reiner took care of the painting, and Matthias Bernard Braun was commissioned to do the sculptural work.

The entrance to the garden led via the narrow yard between the palace wings, through the gate with the Atlas and the allegorical figures of Wealth and Abundance. These days, it's not easy to realize that the celebration of the empire, with the supreme officer hailing the emperor, starts right here. Yet the form of Atlas on the gate is based on the famous

ancient sculpture, the Farnese Atlas. Charles VI, as a big art lover, presented himself through artworks as a successor of the Roman emperors. Therefore, Atlas is a reference to the Eternal City, but primarily to the weight of the reign the monarch is carrying on his shoulders, so his lands can prosper and grow.

The gate is the entrance to the garden of mythical Hesperides, guards of the golden apple trees. The garden is full of sculptures, illusive paintings, vistas, epic embossments and medallions, fountains and ancient ruins. The main figures are Minerva and Venus, symbolizing Reason and Sensuality. The two main program ideas of Vrtbovská Garden are repeatedly apparent in the scenes where the Olympian spouses and lovers meet, and in the selection of the coupled statues and sculptures. The first of these ideas is the celebration of the steward of the landlocked kingdom, Earl of Vrtba, and the monarch of the whole country including littoral lands, Emperor Charles VI. The second idea emphasizes the victory of Reason over Sensuality, which is necessary to be a good sovereign, and to reach the eternal glory and honor. Earl John Joseph of Vrtba meticulously composed all artworks and the layout of the garden terraces so the guests of the garden could see the scenes one by one, as the pantomimic performance without words. The views to the Prague Castle and the St. Nicholas's Church at the Lesser Town Square made superb contextual background to these scenes. The juxtaposition of heavenly and earthly reign and love is perfectly set in the surrounding urban landscape.

Galerie hlavního města Prahy Zámek Troja Prague City Gallery Troja Château U Trojského zámku 1 Praha 7

V sezóně otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 h, v pátek od 13 do 18 h, zahrady
do 19 h. / Seasonally open daily except for Monday from 10 a. m. to 6 p. m., on Friday
from 1 p. m. to 6 p. m., gardens until 7 p. m.

Kurátorka / Curator

Marie Foltýnová

Grafické řešení / Graphic Design

Pavel Tichoň

Texty / Texts

Marie Foltýnová

Redakce textů / Copy Editing

Renata Tomanová

Anglický překlad / English Translation

Rani Tolimat

Fotografie / Photos

Archiv Galerie hlavního města Prahy, Archiv Národního památkového ústavu,
Archiv hlavního města Prahy, Tomáš Souček, Jiří Thýn

Instalace a produkce, vedoucí / Head of Installation and Production

Diana Brabcová

PR a marketing, vedoucí / Head of Public Relations and Marketing

Michaela Vrchotová

Vzdělávací program, vedoucí / Head of Educational Programs

Lucie Haškovcová

Edukační aktivity / Educational activities

Eko-ateliér v oranžerii Trojského zámku / Eco-studio in the orangery of Troja Château

Sobotní výtvarné workshopy / Saturday art workshops

25. 8. 2018, 13:00–18:00 *Vázy, kašny, reliéfy / Vases, fountains, embossments*

6. 10. 2018, 13:00–18:00 *Ornamenty a dekory / Ornaments and decorations*

Výtvarný ateliér pro dospělé a seniory / Art workshops for adults and senior citizens

27. 7. 2018, 15:00–18:00 *Dekor a rytá kresba I. / Decorations and engraved drawings I.*

29. 7. 2018, 15:00–18:00 *Dekor a rytá kresba II. / Decorations and engraved drawings II.*

5. 8. 2018, 13:00–18:00 *Zahradní slavnost III. / Garden Party III.*

30. 9. 2018, 13:00–18:00 *Zahradní slavnost IV. / Garden Party IV.*

Rezervace nutná / Reservation required

Kontakt / Contact:

E-mail: edukace@ghmp.cz

Edukační centrum, Colloredo-Mansfeldský palác / Education Center,
Colloredo-Mansfeld Palace, Karlova 2, Praha 1

www.ghmp.cz

Český rozhlas

Art for Good
nový život výstav

PRAGUEEVENTSCALENDAR

XANTYPA

PROPAMÁTKY
PORTÁL - ČASOPIS

